

Broniaus Zlatkaus (1927-2017) biografija

Bronius Zlatkus gimė 1927 m. Šiaulių aps. Radviliškio vlsč. Skirjočių kaime ūkininko šeimoje. Nuo 1946 m. besimokydamas Kauno Vytauto Didžiojo Universitete, jis tapo "Geležinio Vilko" organizacijos štabo nariu, turėjo slapyvardį Vilius. Buvo atsakingas už organizacijos veiklą Kaune. Organizacijos tikslas buvo platinti pogrindžio spaudą, atsišaukimus, parūpinti popieriaus, kaupti ginklus. Už šią rezistencinę veiklą jam yra pripažintas Laisvės kovų dalyvio teisinis statusas.

1947 m. lapkričio 18 d. Bronius Zlatkus buvo suimtas. 1948 m. kovo 27 d. SSSR MGB Ypatingojo pasitarimo pagal RSFSR BK 58-1^a-11 str. nuteistas 10 m. lagerio ir 1948 m. balandžio 9 d. SSSR MGB A skyriaus nurodymu B.Zlatkus išsiųstas į MVD Norillagą. Nuo 1948 m. politiniai kaliniai buvo perkelti iš pataisos darbų lagerių į ypatingojo režimo lagerius. 1950 m. gruodžio mėn. Bronius Zlatkus pateko į 1-ąjį Gorlago skyrių Medvežij Ručej (Medvežką). Vienus metus buvo kalinamas sustiprinto režimo barake (BUR'e).

1952 m. rugsėjo 8 d. į Norilską buvo atvežti politiniai kaliniai iš Karagandos lagerių. Dauguma atvežtų kalinių turėjo tvirtas antisovietines pažiūras. Jie buvo pasirengę ir čia tęsti pradėtą kovą, nesitaikstyti su nežmoniška GULAG'o sistema. 1952 m. rugsėjo pabaigoje – spalio pradžioje lageryje pradėjo kurtis tautinės pogrindinės pasipriešinimo organizacijos bei kovos būriai. Bronius Zlatkus buvo Pasipriešinimo lagerio režimui organizacijos lietuvių grupės (vadovas - advokatas Vaclovas Zubkevičius) koordinatorius, palaikė ryšius su Šiaurės Kaukazo ir kitų tautų atstovais - politiniais kaliniais. 1952 m. pabaigoje pasipriešinimo organizacijos ėmė kontroliuoti Gorlago vidaus gyvenimą.

1953 m. birželio 1 d. 1-ajame Gorlago skyriuje prasidėjo politinių kalinių sukilimas. Kaliniai užėmė gamybines ir gyvenamąsias zonas. Sudarė visas valdymo ir apsaugos grandis. Bronius Zlatkus buvo atsakingas už priešgaisrinę apsaugą ir vidaus tvarką, tikrino kalinių apsaugos postus. Kaliniai pareikalavo iškviesti iš Maskvos komisiją, paleisti kalinius iš sustiprinto režimo barako, peržiūrėti politinių kalinių bylas, amnestuoti Gorlago kalinius ir t.t.

1953 m. birželio 12-13 d. pasipriešinimas 1-ajame Gorlago skyriuje buvo palaužtas, sukilimas numalšintas. 1953 m. birželio 19 d. SSSR MVD komisija Gorlago klausimams nurodė aktyviausius pasipriešinimo dalyvius laikinai patalpinti Kupec lagpunkte ir kitose vietose, o vėliau juos išsiųsti į Berlagą (Magadaną).

Numalšinus sukilimą, aktyviausi politiniai kaliniai, tarp jų ir Bronius Zlatkus, buvo izoliuoti garnizono kareivinėse, o po to perkelti į Kupec lagerį. 1953 m. rugpjūčio 26 d. Bronius Zlatkus buvo išvežtas į Magadano sritį. 1953 m. spalio mėn. jis uždarytas į "Jubileinyj" lagerį.

Iš įkalinimo paleistas 1954 m. spalio 18 d. ir išsiųstas į spec. tremtį Irkutsko srityje. Iš tremties paleistas 1958 m. kovo 13 d.

Bronius Zlatkus 1959 m. sugrįžo į Lietuvą. Tik 1962 m. jam buvo leista prisiregistruoti Lietuvoje.

Bronius Zlatkus neakivaizdžiai baigė Kalnakasybos technikumą ir įgijo geologinės žvalgybos specialybę. 1970 m. neakivaizdžiai baigė Lietuvos Žemės ūkio akademijos mechanizacijos fakultetą. 1959-1979 m. dirbo vyriausiuoju mechaniku Naftos žvalgybos ekspedicijoje, 1979-1988 m. - vyr. mechaniku galanterijos prekybos bazėje.

Bronius Zlatkus reabilituotas Lietuvos Respublikos prokuratūros 1990 m. rugpjūčio 7 d. (pažymėjimo Nr.13/14584-89).

Bronius Zlatkus 1999 m. gegužės 19 d. apdovanotas Vyčio kryžiaus 4-ojo laipsnio ordinu už veiklą pagrindžio organizacijoje Geležinis Vilkas ir dalyvavimą Norilsko politinių kalinių sukilime.

Apie Broniaus Zlatkaus dalyvavimą pasipriešinime 1-ajame Gorlago skyriuje, apie ryšių su ukrainiečiais, kaukaziečiais, latviais, estais palaikymą, kalėjimo informatorių stebėjimą, barakų priešgaisrinės būklės stebėjimą sukilimo metu informaciją LGGRT centro Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijai pateikė jo buvęs bendražygis, to paties sukilimo dalyvis Algirdas Untanas.

Lietuvos politinių kalinių sąjungos "Norilsko Vyčių" bendrijos taryba 2007 m. lapkričio 9 d. rekomendavo buvusiam 1953 m. sukilimo Norilske dalyviui Broniui Zlatkui pripažinti Kario savanorio teisinį statusą.

Apie Broniaus Zlatkaus kalinimą I-ajame Gorlago skyriuje, jo dalyvavimą politinių kalinių sukilime, kaip aktyvaus sukilimo dalyvio numalšinus sukilimą išsiuntimą į Berlagą rašoma istorikų ir istorijos tyrinėtojų darbuose, politinių kalinių išleistoje memuarinėje literatūroje, atskiruose dokumentų rinkiniuose. Jis pats yra parašęs atsiminimus apie šį sukilimą (publikuoti Laisvės Kovų Archyve).

Dokumentų rinkinyje "Pasipriešinimas GULAG'e" publikuojamas aktyviausių Norilsko sukilimo dalyvių sąrašas, kurį sudarė Norilsko muziejaus. Šiame sąrašė figūruoja Broniaus Zlatkaus pavardė.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija 2008 m. sausio 16 d. posėdyje (protokolo Nr. 2PD-172), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos pasipriešinimo 1940-1990 metų okupacijoms dalyvių teisinio statuso įstatymo 3 straipsnio 2 punktu, pateikė išvadą – pasiūlyti LGGRT centro generalinei direktorei pripažinti Broniui Zlatkui Kario savanorio teisinį statusą kaip asmeniui, dalyvavusiam GULAG'o politinių kalinių sukilime Ypatingajame lageryje Nr.2 "Gornyj" (Gorlage, Norilske) 1953 m. ir po sukilimo numalšinimo perkeltam į baudžiamąjį lagerį.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinės direktorės 2008 m. sausio 25 d. įsakymu Nr.1V-13 Broniui Zlatkui yra pripažintas Kario savanorio teisinis statusas ir išduotas Kario savanorio teisinio statuso pažymėjimas Nr.6486.

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų)
teisių komisijos pirmininkas

Gintaras Šidlauskas